Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MATÉ, GABOR **Pe tărâmul fantomelor infometate / Gabor Maté;**
trad.: Vasile Semeniuc - Bucureşti: Herald, 2018

ISBN 978-973-111-581-8

I. Semeniuc, Vasile (trad.)

159.9

Gabor Maté
In the Realm of the Hungry Ghosts: Close Encounters with Addiction

Gabor Maté

PE TĂRÂMUL FANTOMELOR ÎNFOMETATE

Prizonieri în lumea dependenţei

Traducere din limba engleză:
VASILE SEMENIUC

EDITURA HERALD
Bucureşti

CUPRINS

01 SINGURUL CĂMIN PE CARE L-A AVUT VREODATĂ

Pășind prin poarta din bare de metal, în lumina soarelui, o scenă parcă dintr-un film de Fellini mi se așterne înaintea ochilor. Este o scenă familiară și totuși necunoscută, ireală și totuși autentică.

Pe trotuarul de pe Hastings Street, Eva, trecută de 30 de ani, dar încă foarte slabă, cu păr brunet și ten măsliniu, bătea ritmul unui ciudat flamenco inspirat de cocaină. Unduindu-și într-o parte și-ntr-alta șoldurile, torsul și pelvisul, aplecându-se de la brâu și fluturându-și ambele brațe în aer, își schimbă picioarele între ele într-o piruetă stângace și totuși controlată. În tot acest timp mă urmărește cu ochii ei mari și negri.

În Downtown Eastside, acest fragment de balet improvizat, animat de *crack**, este cunoscut sub denumirea de „mișcarea Hastings", fiind o priveliște des întâlnită. Într-o zi, în timpul turelor mele medicale prin cartier, am văzut o femeie executând mișcarea în timp ce se afla deasupra traficului din Hastings. Stătea în balans pe marginea unui panou cu neon, la o înălțime de două etaje. O mulțime de oameni se adunaseră să privească, consumatorii de droguri aflați printre ei fiind mai degrabă amuzați decât îngroziți. Balerina se răsucea cu brațele întinse pe orizontală asemenea unui acrobat pe frânghie sau se îndoia puternic dintr-un genunchi, precum un dansator cazac aerian, cu celălalt picior întins în față. Înainte ca scara pompierilor să fie adusă la înălțimea la care se afla, acrobata drogată s-a retras înăuntru prin fereastră.

Eva își croiește loc printre însoțitorii ei, care se adună în jurul meu. Uneori se face nevăzută în spatele lui Randall, un tip masiv în scaun cu rotile,

* Formă de cocaină care poate fi fumată. (*N. red.*)

cu o privire serioasă, al cărui sistem de gândire neortodox nu reușește să mascheze o inteligență nu tocmai profundă. Recită o odă de laudă autistă adresată indispensabilului său cărucior motorizat.

– Nu-i așa, doctore, că e uimitor faptul că tunul lui Napoleon era tras de cai și boi prin noroiul și zăpada din Rusia? Iar acum, eu am asta!

Cu un zâmbet inocent și o expresie pasionată, Randall dezlănțuie un șuvoi oral, repetitiv, de evenimente, date istorice, amintiri, interpretări, asocieri haotice, scenarii imaginate și paranoia care aproape că sună a normalitate – aproape!

– Ăsta-i codul napoleonic, doctore, care a deteriorat mijloacele de transport, știi tu, ale soldaților de grad inferior din acele zile, când o astfel de plictiseală plăcută era încă bine aprofundată.

Arătându-și capul deasupra umărului stâng al lui Randall, Eva joacă „cucu-bau".

Lângă Randall stă Arlene, cu mâinile în șolduri și cu o privire acuzatoare, înțolită cu blugi foarte scurți și o bluză – o ținută care în partea locului indică un anume mod de a obține bani pentru droguri și care, nu de puține ori, este semnul unei exploatări sexuale timpurii de către prădători bărbați. Peste murmurul constant al discursului lui Randall se adaugă nemulțumirea ei:

– N-ar fi trebuit să-mi reduci doza.

Brațul lui Arlene e brodat cu zeci de cicatrice paralele, ca niște linii de tren. Cele mai vechi, albe, cele mai recente, roșii, fiecare cicatrice fiind un suvenir al unei tăieturi cu lama realizată de ea însăși. Durerea survenită în urma automutilării șterge, chiar dacă doar pentru un moment, durerea unei răni mai profunde, pe care o poartă în suflet. Una dintre pastilele lui Arlene îi ține sub control această tendință compulsivă de automutilare, iar ei îi este mereu teamă că i-am redus doza. Dar eu nu i-am redus-o niciodată.

În apropierea noastră, la umbra Hotelului Portland, doi polițiști îl încătușează pe Jenkins. Jenkins, un amerindian subțirel, cu părul negru și nepieptănat căzându-i până sub umeri, stă tăcut și supus în timp ce unul dintre polițiști îi golește buzunarele. Își arcuiește spatele de perete, fără a afișa pe față vreun semn de protest.

– Ar trebui să-l lase în pace, își dă cu părerea în gura mare Arlene. Tipul ăla nu e traficant. Îl tot arestează și nu găsesc niciodată nimic.

Măcar, la lumina zilei, polițiștii își duc la îndeplinire perchezițiile pe Hastings Street cu o politețe exemplară. Potrivit pacienților mei însă, această atitudine nu este permanentă. După un minut sau două i se dă drumul lui Jenkins, iar acesta țâșnește rapid și silențios în hotel, cu pasul lui lung.

Între timp, de-a lungul câtorva minute, poetul rezident, laureat al absurdului, a recapitulat istoria europeană de la Războiul de 100 de ani până la Bosnia și s-a pronunțat asupra religiei, de la Moise până la Mahomed.

– Doctore, continuă Randall, Primul Război Mondial trebuia să pună capăt tuturor războaielor. Dacă acest lucru ar fi fost adevărat, cum de avem război împotriva cancerului sau război împotriva drogurilor? Nemții aveau arma asta numită „Bertha cea grasă", care le vorbea Aliaților, însă nu într-o limbă care să placă francezilor sau britanicilor. Armele au parte de un *rap prost*, de o reputație proastă – o *raputație*[*] proastă, doctore –, însă ele fac istoria să meargă înainte, dacă putem vorbi de un mers al istoriei înainte sau de vreun mers. Doctore, crezi că istoria este în mișcare?

Sprijinindu-se în cârje, burtos, cu un singur picior, chel și cu o jovialitate de neînfrânt, Matthew întrerupe discursul lui Randall.

– Sărmanul doctor Maté încearcă să ajungă acasă, spuse el în tonul lui caracteristic, în același timp sarcastic și drăgălaș de sincer. Matthew rânjește, ca și cum toți ceilalți ar fi fost vizați, mai puțin el. Șirul de inele din urechea lui stângă lucește în auriul de bronz al soarelui după-amiezii târzii.

Eva sare dinapoia spatelui lui Randall. Eu le întorc spatele. Mi-a ajuns teatrul de stradă și acum vreau să scap. Bunul doctor nu mai vrea să fie bun.

Aceste chipuri parcă scoase din Fellini și cu mine – sau ar trebui să spun „noi, aceste personaje ale lui Fellini" – ne adunăm lângă hotelul Portland, acolo unde ei trăiesc, iar eu muncesc. Clinica mea este la primul etaj al acestei clădiri din ciment și sticlă, proiectată de arhitectul canadian Arthur Erickson. O structură spațioasă, modernă și funcțională. E o clădire impresionantă, care își deservește bine locuitorii, înlocuind clădirea luxoasă de după colț, ridicată la începutul secolului, care a fost primul hotel Portland. Vechiul loc, cu balustradele sale din lemn, cu scări largi și spiralate, cu paliere prăfuite și bovindouri, avea o personalitate și o istorie care îi lipsesc noii clădiri. Chiar

* *Raputation* (în original, lb. eng.) este în argoul american statutul unei persoane care cântă *rap*, termenul fiind similar ca sens cu „reputație". O persoană cu o „raputație bună" este cunoscută pentru talentul său de *rapper*. (*N. red.*)

dacă îmi e dor de aura aceea continentală din alte timpuri, de atmosfera de bogăție apusă și degradare, cu pervazuri cenușii și scorojite, ce poartă încă amintirea eleganței, mă îndoiesc că locatarii ei sunt nostalgici după camerele înghesuite, țevile ruginite sau armatele de gândaci. În 1994 a avut loc un incendiu pe acoperișul vechiului hotel. Un ziar local a scris un articol la care a adăugat și o poză a unei locatare alături de pisica acesteia. „Polițistul erou o salvează pe Pufica", spunea titlul. Cineva a sunat la hotel, reclamând că nu e normal ca animalele să fie lăsate să trăiască în astfel de condiții.

Organizația nonprofit Portland Hotel Society, în cadrul căreia eu profesez ca medic specialist, a transformat clădirea în loc de cazare pentru cei lipsiți de adăpost. Majoritatea pacienților mei sunt dependenți, cu toate că unii dintre ei, precum Randall, suferă de o dereglare chimică a creierului îndeajuns de severă pentru a-i rupe de realitate chiar și atunci când nu folosesc droguri. Mulți dintre ei, cum e Arlene, suferă atât de dependență, cât și de o tulburare mintală. Organizația are în administrare mai multe astfel de clădiri pe o rază de câteva străzi: hotelurile Stanley, Washington, Regal și Sunrise. Eu sunt medicul intern pentru fiecare.

Noul hotel Portland este situat vizavi de magazinul Army and Navy, de unde părinții mei, proaspăt imigranți la sfârșitul anilor '50, ne cumpărau majoritatea hainelor. Pe atunci, Army and Navy era o destinație populară pentru muncitorii ieșiți la cumpărături – și pentru copiii clasei mijlocii, dornici de paltoane militare retro sau de geci marinărești. Pe trotuarele de afară, studenții din universități aflați în căutare de ceva distracție urbană se amestecau cu bețivi, hoți de buzunare, cumpărători și predicatori de vineri seara.

Nu mai e cazul. Oamenii au încetat să mai vină aici cu mulți ani în urmă. Acum, aceste străzi și aleile lor lăturalnice reprezintă centrul capitalei drogurilor din Canada. La depărtare de o stradă, se afla magazinul Woodward, abandonat și el, un vechi element de referință al orașului Vancouver, cu un mare semn în formă de W luminat pe acoperiș. Pentru o vreme, activiști împotriva sărăciei și locuitori clandestini au ocupat clădirea, dar de curând a fost demolată. Se dorește ca locația să fie dedicată unui amestec de apartamente elegante și locuințe sociale. Jocurile Olimpice de iarnă se vor desfășura în Vancouver în 2010 și odată cu ele devin posibile unele renovări în acest cartier. Procesul a început deja. Există teama că politicienii, dornici să impresioneze restul lumii, vor încerca să mute populația de toxicomani.

Eva își încâlcește brațele, întinzându-le la spate și înclinându-se înainte pentru a-și cerceta umbra de pe trotuar. Matthew se amuză de momentul ei de yoga drogată. Randall continuă să bolborosească. La ora de vârf, eu îmi îndrept cu nerăbdare privirea înspre traficul rutier din apropiere. În sfârșit îmi vine salvarea. Fiul meu, Daniel, sosește cu mașina și deschide ușa.

– Uneori mă minunez de viața pe care o am, îi spun eu, așezându-mă comod în locul pasagerului.

– Uneori și eu mă minunez de viața ta, îmi spune el, dând din cap aprobator. Aici, lucrurile se încing destul de tare.

Ne punem în mișcare. În oglinda retrovizoare, silueta Evei, care se îndepărtează tot mai mult, gesticulează, într-o poziție cu picioarele depărtate și capul înclinat într-o parte.

*

Hotelul Portland și celelalte clădiri ale organizației Portland Hotel Society reprezintă un model social de pionierat. Scopul organizației este acela de a pune la dispoziție un sistem care să le ofere siguranță și îngrijiri persoanelor marginalizate și stigmatizate – celor „umiliți și obidiți", dacă ar fi să-l cităm pe Dostoievski. Organizația încearcă să salveze astfel de persoane din ceea ce un poet local a numit „străzi ale strămutării și clădiri ale excluziunii".

„Oameni au pur și simplu nevoie de un loc în care să fie", spune Liz Evans, o fostă asistentă medicală la domiciliu, ale cărei origini în pătura superioară a societății ar putea părea incompatibile cu actualul rol de fondator și director al organizației. „Au nevoie de un loc în care pot trăi fără a fi judecați, vânați și hărțuiți. Aceste persoane sunt văzute frecvent ca o povară, acuzate de infracțiuni și alte rele sociale și [...] privite ca o risipă de timp și de energie. Sunt judecate cu asprime chiar și de cei care fac din compasiune o carieră."

De la începuturile modeste din anul 1991, Portland Hotel Society a ajuns să inițieze mai multe proiecte: o bancă a cartierului, o galerie de artă pentru artiștii din Downtown Eastside, primul centru pentru injectare supervizată din America de Nord, o unitate spitalicească pentru comunitate – în care se tratează infecții cutanate profunde cu antibiotice administrate intravenos –, un cabinet stomatologic gratuit și „Clinica Portland", unde eu lucrez de opt

ani. Principalul scop al organizației este acela de a le oferi o locuință acelor oameni care, altfel, ar sta pe străzi.

Statisticile sunt dezolante. O analiză realizată imediat după înființare dezvăluia că trei sferturi dintre locatari și-au schimbat adresa de peste cinci ori în anul precedent, iar 90% fuseseră puși sub acuzație sau condamnați de infracțiuni, deseori în mod repetat, cu precădere pentru furturi mărunte. În prezent, 36% dintre ei sunt infectați cu HIV sau sunt bolnavi de SIDA, iar majoritatea sunt dependenți de alcool sau de alte substanțe – orice de la vin din orez sau apă de gură, până la cocaină sau heroină. Peste jumătate dintre ei au fost diagnosticați cu probleme mintale. Proporția amerindienilor canadieni printre locatarii din Portland este de cinci ori cea din media generală a populației.

Pentru Liz și ceilalți care au înființat organizația, a-i privi pe oameni cum trec de la o criză la alta fără un sprijin consistent devenise o frustrare fără de sfârșit. „Sistemul îi abandonase, spune ea, așa că ne-am străduit să deschidem hotelurile ca bază pentru alte servicii și programe. A fost nevoie de opt ani pentru strângerea de fonduri, de implicarea a patru ministere guvernamentale provinciale și a patru fundații private pentru a reuși să facem din noul Portland o realitate. Oamenii au, în sfârșit, propria lor baie, dotări pentru spălatul hainelor și un loc decent în care să mănânce."

Ce face modelul Portland unic și controversat printre serviciile care asistă persoanele dependente este intenția sa de bază, aceea de a-i accepta pe oameni așa cum sunt, indiferent cât de disfuncționali, tulburați sau problematici ar fi. Clienții noștri nu sunt „săracii merituoși". Ei sunt doar săraci – fără vreun merit aparte în propriii lor ochi sau ai societății. La hotelul Portland nu sălășluiește himera mântuirii; nu există așteptări pentru rezultate acceptate din punct de vedere social, ci doar o recunoaștere prozaică a nevoilor reale ale unor ființe umane reale prinse într-un prezent mizerabil, recunoaștere bazată pe un trecut tragic, egal pentru toți. Putem să sperăm (și chiar sperăm) că oamenii pot fi eliberați de demonii care îi bântuie și ne străduim să îi încurajăm în această direcție, însă nu visăm că un asemenea exorcism psihologic poate fi impus cuiva. Adevărul incomod este că mulți dintre beneficiarii noștri rămân dependenți, de partea greșită a legii, așa cum este formulată legea acum.

Kerstin Stuerzbecher, o fostă asistentă medicală cu două diplome în artă liberală, este un alt director al organizației. „Nu avem toate răspunsurile, spune ea, și nu putem neapărat să facem disponibilă îngrijirea de care persoanele au nevoie pentru a aduce schimbări majore în viețile lor. Până la urmă, nu depinde de noi – fie au ce trebuie în ei, fie nu."

Locatarilor li se oferă asistență în măsura potențialului financiar al organizației. Personalul responsabil de îngrijirea la domiciliu contribuie la curățenia camerelor și îi ajută cu igiena personală pe majoritatea celor care nu se pot ajuta singuri. Mâncarea este gătită și distribuită. Atunci când este posibil, pacienții sunt însoțiți la programările la medic sau pentru radiografii sau alte investigații medicale. Metadona, medicația psihiatrică și pastilele pentru HIV sunt administrate de către personal. La fiecare câteva luni, un laborator se instalează în Portland pentru a efectua analize cu scopul de a depista infecția cu HIV și hepatita și pentru analize de monitorizare a stării pacienților. Există un grup de compoziție literară, unul de poezie, unul de artă – chiar și peretele meu este tapisat cu desenele locatarilor. Vine un acupunctor, se oferă servicii de coafor; sunt seri de film. În perioada în care încă aveam fonduri, o dată pe an beneficiarii erau scoși din mediul sumbru al cartierului Downtown Eastside și duși într-o tabără. Fiul meu, Daniel, uneori angajat la Portland, obișnuia să conducă un grup de muzică lunar.

Kerstin își amintește:

> Într-o seară, în urmă cu câțiva ani, am ținut seara talentelor în Portland cu grupurile de compoziție literară și de artă. Am avut și un spectacol de cabaret. Pe un perete erau expuse lucrări artistice, iar unii și-au citit poeziile. Un vechi locatar a urcat la microfon. A spus că nu are nicio poezie să recite sau altceva creativ, ci a vrut doar să împărtășească faptul că Portland a fost prima sa casă, că aceasta era singura casă pe care a avut-o vreodată, că era nespus de recunoscător față de comunitatea din care făcea parte, mândru de apartenența la acest grup, și că și-ar fi dorit ca mama și tatăl său să-l poată vedea acum.

„Singura casă pe care a avut-o vreodată": o propoziție care spune povestea multor persoane de pe Downtown Eastside, cartier al „unuia dintre cele mai bune orașe în care să trăiești"*.

*

Această muncă poate fi nespus de satisfăcătoare sau extraordinar de frustrantă, în funcție de starea mea de spirit. Deseori înfrunt natura refractară a persoanelor pentru care sănătatea și binele lor valorează mai puțin decât prezentul imediat, decât nevoile de moment stârnite de droguri. De asemenea, trebuie să-mi înfrunt și propria rezistență față de ei ca oameni. Oricât mi-aș dori să-i accept, cel puțin în principiu, în unele zile sunt plin de judecată și dezaprobare, respingându-i și dorindu-mi ca ei să fie altfel decât sunt. Această contradicție își are originile în mine, nu în pacienții mei. Este problema mea – însă, dat fiind dezechilibrul de putere evident dintre noi, este atât de ușor pentru mine să o prezint ca fiind problema lor.

Dependențele pacienților mei fac ca fiecare situație care include tratament medical să fie o provocare. Unde altundeva găsești oameni cu o sănătate atât de precară și totuși atât de reticenți față de ideea de a avea grijă de ei înșiși sau chiar de a le permite altora să aibă grijă de ei? Din când în când, trebuie efectiv convinși să meargă la spital. Take Kai, cu o infecție la șold care îl imobilizează și care l-ar putea lăsa infirm; sau Hobo, a cărui osteomielită a sternului s-ar putea extinde la plămâni. Ambii bărbați sunt atât de concentrați pe următoarea doză de cocaină, heroină sau „jib"**, încât autoconservarea pierde orice însemnătate. Mulți dintre ei au și o teamă bine întipărită de autoritate și neîncredere în instituții, având motive pentru care nimeni nu îi poate condamna.

„Mă droghez ca să nu mai simt ce naibii simt când nu mă droghez", mi-a spus cândva, în timp ce plângea, Nick, un dependent de heroină și metamfetamină în vârstă de 40 de ani. „Când nu sunt sub efectul drogurilor mă simt deprimat." Tatăl lui le-a impregnat băieților săi gemeni ideea că nu erau

* După cum deseori este descris orașul Vancouver la nivel internațional, cel mai recent în *New York Times*, 8 iulie 2007.

** Argou pentru metamfetamină în Canada, folosit mai ales în zona Ontario. (*N. tr.*)

altceva decât „niște rahați". Fratele lui s-a sinucis în adolescență, iar Nick a devenit dependent pe viață.

Tărâmul Infernal al trăirilor dureroase ne înspăimântă pe cei mai mulți dintre noi. Dependenții de droguri se tem că ar putea rămâne captivi acolo pentru totdeauna, dacă n-ar avea substanțele. Acest impuls de a scăpa cere un preț de temut.

Holurile din ciment și liftul hotelului Portland sunt curățate frecvent, uneori de câteva ori pe zi. Găuriți de ace, unii locatari au răni supurante cronice. Uneori, din lovituri și tăieturi provocate de către ceilalți drogați sau din crestături pe care și le fac pe piele pacienții în timpul crizelor de paranoia provocate de cocaină se scurge sânge. Un bărbat se ciupește fără încetare ca să scape de insecte imaginare.

Nu e ca și cum în Downtown Eastside am fi scutiți de invazii *reale*. Rozătoarele cresc între pereții hotelului și pe aleile lăturalnice presărate cu gunoaie. Paraziții populează multe dintre paturile, hainele și trupurile pacienților: plošnițe, păduchi și scabie. În cabinetul meu, gândacii cad uneori din cămăși și de pe pantaloni, adăpostindu-se rapid sub biroul meu. „Îmi place să am prin preajmă unul sau doi șoricei, mi-a spus cândva un tânăr. Mănâncă gândacii și ploșnițele. Dar nu suport să am un cuib întreg în salteaua mea."

Paraziți, bube, sânge și moarte: plăgile Egiptului.

În Downtown Eastside îngerul morții răpune cu o râvnă șocantă. Marcia, o dependentă de heroină în vârstă de 35 de ani, s-a mutat din hotel și locuia cu chirie la jumătate de stradă depărtare. Într-o dimineață, o voce alarmată îmi spunea din telefon de o posibilă supradoză. Am găsit-o pe Marcia în pat, cu ochii larg deschiși, întinsă pe spate, deja în rigiditate cadaverică (*rigor mortis*). Brațele îi erau întinse, cu palmele în sus, în semn de protest și spaimă, parcă spunând: „Nu! Ai venit să mă iei prea repede, mult prea repede!" Seringile de plastic trosneau sub pantofii mei în timp ce mă apropiam de trupul ei. Pupilele dilatate ale Marciei și alte indicii fizice îi spuneau povestea: nu a murit din cauza unei supradoze, ci din cauza sevrajului. Am stat lângă patul ei preț de câteva clipe, încercând să văd în trupul ei persoana încântătoare, chiar dacă mereu distrasă, pe care o știam. În timp ce dădeam să plec, sirenele stridente îmi spuneau că afară ajunseseră vehiculele de urgență.

Marcia fusese în cabinetul meu cu o săptămână înainte, într-o dispoziție bună, cerând ajutorul pentru niște formulare medicale pe care trebuia să le completeze pentru a primi ajutor social. O vedeam pentru prima dată în șase luni. În acea perioadă, cum explica ea cu o atitudine de resemnare nonșalantă, îl ajutase pe iubitul ei, Kyle, să spargă o moștenire de 130 000 de dolari – un proces sprijinit dezinteresat de mulți alți prieteni consumatori și alți profitori. În ciuda popularității de care se bucura, a fost singură atunci când moartea a înșfăcat-o.

O altă pierdere a fost Frank, un dependent de heroină retras, care doar atunci când se simțea foarte rău te lăsa, cu chiu, cu vai, să intri în camera lui îngustă din hotelul Regal. „Nici în ruptul capului n-am să mor în spital", declara el curajos în fața certitudinii că moartea, purtând chipul SIDA, îi bătea la ușă. Nu era chip să discuți cu Frank legat de asta sau de orice altceva. A murit în patul său prăpădit, dar în patul *său*, în 2002.

Frank avea un suflet cald, pe care nici chiar abrazivitatea lui țâfnoasă nu îl putea ascunde. Cu toate că nu mi-a povestit niciodată despre viața lui, a exprimat esența ei în „Trenul către iad din Downtown", o poezie pe care a scris-o cu câteva luni înainte să moară. Este un recviem pentru el însuși și pentru zeci de femei – drogate, practicante ale sexului comercial – despre care se spune că au fost ucise la infama fermă de porci Pickton, în afara Vancouverului.

Am plecat în oraș – pe Hastings și Main
Căutând cumva să scap de durere
Am găsit doar un bilet de tren
Numai dus, la trenul către iad

La o fermă, nu foarte departe,
Mai mulți prieteni au plecat
Fără durere, odihnească-se-n pace
La capăt de drum, în trenul către iad

Dă-mi pace înainte să mor
Calea e-ntinsă
Toți ne trăim propriul iad
Mereu alte bilete la trenul către iad

Trenul către iad
Trenul către iad
*Un bilet numai dus la trenul către iad**

Lucrând în medicina paliativă, în îngrijirea afecțiunilor terminale, m-am întâlnit deseori cu moartea. Într-un sens real, medicina pentru persoanele dependente din cadrul acestei populații este, și ea, muncă paliativă. Nu ne așteptăm să vindecăm pe nimeni, ci doar să ameliorăm efectele dependenței de droguri și suferințele persoanei și să îmblânzim impactul supliciilor de natură legală și socială pe care cultura noastră le folosește pentru a pedepsi persoanele dependente de droguri. Cu excepția rară a câtorva norocoși, care scapă din colonia de drogați din Downtown Eastside, foarte puțini dintre pacienții mei vor ajunge la anii bătrâneții. Cei mai mulți vor muri din cauza unor complicații ale virusului HIV, ale hepatitei C, ale meningitei sau din cauza septicemiei severe contractate în urma repetatelor injectări din perioada consumului îndelungat de cocaină. Unii vor ceda în fața cancerului la o vârstă relativ tânără, sistemul lor imunitar slăbit și tensionat fiind incapabil să facă față bolilor. Așa a murit Stevie, bolnavă de cancer hepatic. Expresia sardonică și simpatică, mereu vizibilă

* În lb. eng., în original:

Went downtown—Hastings and Main
Looking for relief from the pain
All I did was find
A one-way ticket on a Hellbound Train

On a farm not far away
Several friends were taken away
Rest their souls from the pain
End their ride on the Hellbound Train

Give me peace before I die
The track is laid out so well
We all live our private hell
Just more tickets on the Hellbound Train

Hellbound Train
Hellbound Train
One-way ticket on a Hellbound Train (N. red.)